

Некролог

ПРОФЕСОР ЛЕСЯ ОЛЕКСІЇВНА СТАВИЦЬКА

(24 листопада 1962 — 7 серпня 2010)



Українське мовознавство зазнало тяжкої, непоправної втрати — раптово, до болю дочасно пішла з життя доктор філологічних наук, завідувач відділу соціолінгвістики Інституту української мови НАНУ, професор Леся Олексіївна Ставицька.

Неможливо повірити в жахливу реальність того, що сталося... Неможливо оговтатися... Життя Лесі Олексіївни — як спалах блискавки, яке за коротку мить цього спалаху знову засвідчило, який огром праці здатна підняти людина, коли вона має справжній талант, поєднаний з дивовижною працездатністю й не менш потужною енергетикою. Леся Олексіївна прийняла еста-

фету від свого батька — відомого літературознавця Олексія Феодосійовича Ставицького, дослідника творчості Лесі Українки, автора відомого, талановитого коментаря до «Енеїди» Івана Котляревського.

Після закінчення (1983 р.) з відзнакою Київського державного педагогічного інституту ім. О.М. Горького (тепер Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова) і нетривалої роботи вчителем у школі Леся Олексіївна розпочала свій науковий шлях з дослідження поезії Миколи Бажана, вступивши до аспірантури при Інституті мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України (захистила кандидатську дисертацію в 1987 р.), а темою її докторської дисертації, захищеної в 1996 р., стала творчість українських поетів-неокласиків і розстріляного відродження.

Невдовзі очолила новий, щойно створений відділ в Інституті української мови НАН України і з притаманною лише їй енергією взялася за неосяжні проблеми української соціолінгвістики, як вона казала, «несолов'їні проблеми нашої солов'їної». Леся Олексіївна за-

кликала до того, щоб, керуючись «соціолінгвістичною оптикою» (теж її вислів), мовознавці вивчали мову саме такою, якою вона є в буденній реальності, «без табу». Її цікавили різні мовні явища — і наш неоковирний суржик, і різноманітні арго, і мова політиків, і дискурс київської маршрутки, а останнім часом — «гламурна лексика». Вона добре розуміла, що дослідження різнорідних явищ має допомогти краще усвідомити, що саме потрібно для того, щоб функціонування української мови поступово наблизилося до нормального стану, притаманного справжній державній мові. Цими ідеями вона захопила велику когорту мовознавців, які зголосилися на її заклик і з'їхалися зі всієї України, а дехто — з-за кордону, на організовану нею в березні 2010 р. конференцію.

За досить короткий час наукового життя Л.О. Ставицька оприлюднила близько 140 наукових праць, серед яких монографія «Естетика слова в українській поезії 20–30-х рр. ХХ ст.» (2000), «Короткий словник жаргонної лексики української мови» (2003), «Український жаргон» (2005) — переможець конкурсу «Книжка року 2005», її розлога монографія «Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови» (2005) — (названа серед видань, які звернули на себе увагу української спільноти до 15-річчя незалежності України), «Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників» (2008). Під її керівництвом вийшла колективна монографія «Українсько-російська двомовність. Лінгвосоціокультурні аспекти» (2007), а на черзі — вихід монографії про гендерні аспекти мови, словник українського субстандарту «Лайливі та зневажливі номінації осіб. Прокльони»... Але й те, що перелічено, аж ніяк не вичерпує повноти наукових зацікавлень Л.О. Ставицької. Як стипендіат Президента України вона брала активну участь у зарубіжних стипендіальних програмах: США (2006), Польща (2008); наукових конференціях як в Україні, так і за кордоном: Чехії, Польщі, Угорщині, Німеччині, Македонії, США, Іспанії.

Під керівництвом професора Л.О. Ставицької виконано й захищено 7 кандидатських дисертацій.

І от цей надпотужний творчий процес раптово, незбагненно обірвався...

Леся Олексіївна лишатиметься прикладом справжнього вченого, риси якого унікально поєднувалися з надзвичайною жіночністю й чарівністю. Світла їй пам'ять і земля пером!

Володимир Труб, Тетяна Сукаленко (м. Київ)

Volodymyr Trub, Tetiana Sukalenko (Kyiv)

PROFESSOR LECIA OLEKSYIVNA STAVYTS'KA

(24 NOVEMBER 1962 – 7 AUGUST 2010)